СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 63. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 18 березня 1933. VOL. XLI. No. 63. Jersey City, N. J., Saturday, March 18, 1933. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ДОМАГАЄТЬСЯ ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт звернувся до конгресу з закликом негайної ухвали законів у справі полекші фармерам. Разом з тим предложено конгресови відповідний проєкт. Наради над тим проєктом потревають яких два дні. Кажуть, що не зважаючи на поспіх, неможливо скорше полагодити тої, такої важної справи.

В законопроєкті передбачається зменшення посівної площі, як теж піднесення цін на фармерські продукти до цін передвоєнних. Іде головно про те, щоби довести до зрівноваження між цінами на промислові й хліборобські продукти.

Президент заявляє, що всі ті проєкти є нічим іншим, тільки спробою. Як лише ті спроби покажуться невдалими, він буде перший, що признасться до невдачі й заявить це конгресови.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ СЛАБШЕ ПИВО.

ВАШИНГТОН. — У сенаті перейшло 3.05-процентове пиво 43 голосами проти 30. У палаті послів ухвалено 3.2% пиво відповідно до ваги, що рівнається 4% після обєму. Відповідно до сенатської ухвали матимемо 3.81% пиво за обємом, значить слабше від того, яке було ухвалене палатою послів.

УХВАЛЕНЕ ВИНО НІДОЧОГО.

НЮ ЙОРК. — Знавці вина заявляють, що ухвала сенату, якою допускається 3.05% вино, не принесе ніякої правдивої зміни. Вони кажуть, що найслабше вино мусить мати коло 8%. Слабші „вина" будуть тільки звичайними овочевими соками.

ПІДНЕСЛИСЯ ЦІНИ НА ПШЕНИЦЮ І БАВОВНУ.

ШІКАГО. — Як тільки отворено збіжеву біржу, ціни на пшеницю піднеслися відразу на 5 центів на бушлю, себто до набменшого ступня, дозволеного правильником біржі. Піднеслися теж ціни й на бавовну.

З БАНКАМИ ПОЛІПШУЄТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — З тижневого звіту „Федерал Різерв Систем" виходить, що по знесенню мораторії зменшився грошевий оборот на $269,000,000, а золота резерва збільшилася на $327,238,000.

ПРИСПІШУЄ СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШИНГТОН.—Президент Рузвелт відбув конференцію з британським амбасадором, а потім з французьким, а далі й з німецьким, щоби порозумітися в справі конференції щодо світового роззброєння. Та найбільше налягає президент на те, щоби чимскорше довести до міжнародньої економічної конференції.

НЕ ХОЧЕ ДАТИ КОНГРЕСОВИ ВІДПОЧИНКУ.

ВАШИНГТОН. — Конгрес викінчує тепер першу частину ратункової програми. Вона закінчиться ухвалою законів допомоги фармерам і безробітним. Дехто домагається, щоби по тій роботі дати конгресови якусь передишку. Президент є тої думки, що конгрес повинен викінчити цілу програму, себто вирішити ще справу реорганізації банків і федеральної бюрової машини.

НЕ БУДЕ НОВИХ ПОДАТКІВ.

НЮ ЙОРК. — Генри Рейні, президент палати послів, запевнює, що не буде нових податків, які іритують людей. Буджет буде зрівноважений запровадженням відповідних ощадностей і доходом з пива.

МОЖНА ВИТЯГАТИ БІЛЬШЕ ГРОШЕЙ ЗІ ЩАДНИЧИХ БАНКІВ.

НЮ ЙОРК. — Джозеф Бродерик, банковий суперінтендент, оголосив, що щадничі банки видаватимуть тижнево вкладникам від $25 до $250. У випадках, де вкладникам треба буде виняти більші суми, потрібні на ведення бизнесу, банки будуть змушені видати й більші квоти.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ІНФЛЯЦІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Інфляція започаткує величезний бум, подібний до того, який Америка пережила перед крізою. Так каже д-р Річард фон Кільман, бувший німецький міністер справ заграничних, котрий тепер дає відчити по Америці. На його думку, інфляція спричинить упадок вартости доляра, а за доляром спаде валюта інших країв. Настане новий хаос, бо кожда держава буде старатися мати гіршу валюту від інших, бо відчас таких перегонів стоїть ліпше та держава, яка виплачує платні у гіршій валюті. Річ ясна, що тоді всі держави закинуть золоту стопу. У всіх державах зачнуть працювати державні друкарні й друкувати чимраз більше паперових грошей, потрібних на закупно артикулів, яких ціни будуть підноситися з кождим днем. Все те скінчиться остаточно цілковитим банкротством, подібним до того, яке переживала повоєнна Німеччина.

ХВАЛЯТЬ РУЗВЕЛТА ЗА ЙОГО ПЛЯНИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт одержав понад 15,000 телеграм з желаннями звиводу його акції ратунку краю.

НІМЕЧЧИНА НА ШЛЯХУ ВІДБУДОВИ МОНАРХІЇ.

Президент Гінденбург видав декрет про скасування у війську всіх републиканських прапорів та відзнак. Замісць них у війську знову привертають всі прапори та відзнаки, які були в часі монархії й Великої Війни.

У ЗГОДІ З ЯПОНІЄЮ.

Президинт Рузвелт просив японського заступника, адмірала Осаму Нагано, щоби він передав японському урядови вирази великої приязни Злучених Держав до Японії.

СМЕРТЬ ПО ШЛЮБІ.

На Замарстинові (передмістя Львова) застрілився з кріса 53-літній Іван Мазур, трамвавий контрольор, хорий на чахотку. Тому кілька днів Мазур узяв на смертельній постелі шлюб із 24-літньою Роз. Томасельською, яка рішилася вийти за невиліччимого хорого, щоби дістати по ньому в спадщині дім. Тому три роки застрілилася Мазурова перша жінка, тому, що він удержував любовні зносини із своєю сестріницею.

ВІД МИЛА — ДО ШАХРАЙСТВА.

В Антверпені, в Бельгії, викрили великий фінансовий скандал, який покищо скінчився арештом головного спекулянта Фльорена і його помічника. Фльорен — вєсший доробкевич, який у часі війни доробився майна на фабриці мила. По війні йому не повелось і він стратив своє майно. Тоді взявся до шахрайств. Почав засновувати ріжні підприємства, які — очевидно на папері „розвивалися", себто притягали чужий капітал. Фльорен дав своїм підприємствам великі імена „тростів" і удержував бюра в Брісель і Антверпен при головних вулицях.

ХОВАЮТЬ, ЯК ЗА ЧАСІВ ТАТАРСЬКИХ ОРД.

В північнім Кавказі, в кургапенськім районі, партійці, прочитавши, що „цього року держава це дасть зерна на сівбу", задумали „самостійно" зібрати збіжє. Рада враду, вкінци заявила: „В нас нема збіжа. Треба звідкись його дістати"... І начальники колхозів розїхалися по інших районах за збіжем. Тимчасом — каже „Правда" з 4-го лютого, — на колхозі „Маяк революції" знайшли під стиртами соломи закопану в ямах пшеницю і кукурудзу. В млині, що є власністю комуни „Червоний прапор праці", знайшли в подвійній стіні сховану пшеницю. В колхозі „Наша дорога" знайшли дві ями, в яких була закопана кукурудза.

УБИТИЙ ЗАБАВОВОЮ ГАЛКОЮ.

В Розейсл, Ман., помер трагічною смертю 26-літній Дж. Ґрін, якого вбила забавова галка (флайнґ пок) при грі в гокей на леді. Один з грачів ударив галку, і Ґрін, хотячи спинити її розгін, скочив у лінію стрілу галки. Галка вдарила його в груди в околицю серця. Ґрін моментально пристав, однак по кількох секундах він зробив по леді кілька кроків і впав трупом. Фершалка, яка була там присутна, цілу годину старалася привернути Ґріна до життя, однак не їй не вдалося.

НОВИЙ ВИДІЛ „СОЮЗА ПРЕДСТАВНИКІВ ЗАКОРДОННОЇ ПРЕСИ" В БЕРЛІНІ.

На останніх річних загальних зборах „Союза представників закордонної преси" (Берлін, Нірнбергенштрассе, 53-56) вибрано такий новий виділ на рік 1933: д-р Зенон Кузеля (Україна, Канада) — голова, Карло фон Кігельген (Фінляндія, Латвія, Румунія) — заст. голови, д-р Б. Шір (Австрія) — скарбник, А. Бінц (Франція), д-р А. Крум-Геллез (Мексико), Фріц Рунге (Чехослов ччина) — члени виділу.

ВБИВ ТЕЩУ Й ПОВІСИВСЯ.

В селі Зазуле, пов. Золочів, 25-літній Стефан Паньчишин від пятьох місяців хворів на ноги й кілька днів тому відвезла його дружина до золочівської лічниці. По лікарських оглядинах Паньчишин утік до свого села, де вбив свою тещу. Лікарі є тої думки, що Паньчишин по лікарських оглядинах збожеволів і поповнив ці жахливі вчинки вже як божевільний.

М. Ярославич.

ПЛЕМІННА СОЛІДАРНІСТЬ.

Жовківський маґістрат ухвалив одноразовий даток на паливо для вбогих. З того одержали Жиди аж 400 зол., а Українці, які мають безпеечно більший процент бідняків, одержали 200 зол. Крім того Жиди зібрали між своїми 900 зол. — купили дров і розділили.

ЙОРДАН НА БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ ГРАНИЦІ.

На Водохреща на пограничній річці Вілії біля села Межирічі, здолбунівського повіту, відбулося врочисте традиційне посвячення води. Підчас свячення селяни з пограничного села Слободівки, яке лежить уже на тому боці, хотіли взяти участь в тій урочистості, але большевицька погранична сторожа до того не допустила і відганяла тих людей, забороняючи навіть здалека приглядатись релігійній урочистості. Щойно по певному часі, по відході большевицької сторожі, можна було бачити по одинці нещасних громадян „пролетарського раю", як, крадучися з відрами, черпали з річки недавно посвячену воду.

СТРАТИВ ПОЛОВИНУ ОВЕЦЬ СЕРЕД СНІГОВИЦІ.

Р. Нортрой, старий ренчар в дистрикті Амеройд, Саск., стратив підчас великої сніговиці бурі половину своєї череди овець. Р. Нортрой мав перед бурею 200 овець. Череда числом 100 овець заблукала серед бурі близько шість миль на полудне. Він знайшов лише половину, а з них пізніше багато також погинули з надмірного виставлення на студінь.

ЧЛЕН СВП — ОТРУЙНИК.

В Іновроцлаві арештували члена Обозу Великої Польщі, Луковського, бо його підозрівають, що втруїв „стшельця" у навечеря Нового Року.

ДИВОГЛЯДНЕ КОТЯ.

В домі пані А. Вилборн у Вінніпеґу вродилося котя з вісьмома ніжками, чотирма вушками і з двома хвостиками. Котя жило 4 години. Решта котят нормальні.

З ЖИТТЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

В стрийській тюрмі сидять під цю пору 26 Українців, політичних вязнів (націоналістів). Дня 25. грудня м. р. перевели вони одноднневу голодівку. Теж святочно провели про памятні дні 22. січня і 30. січня. Зокрема останній, роковини бою під Крутами, провели, не принимаючи харчу, солідаризуючися з усім українським студентським загалом.

ГРОМИ В ЛЮТІМ.

Над Лодзею шаліла 10. лютого велика буря з громами та зливою. Один грім ударив у дім при вул. Головний і по радієвій антені влетів до мешкання, де спалив радіоапарат і знищив частину домового уладження. В мешканні не було нікого, тому обійшлося без жертв людьми.

ВЕЛИКА ШПИГУНСЬКА АФЕРА.

З Лондону повідомляють, що англійське міністерство війни арештувало знов одного старшину гірського полку в Сіфорді під замітом шпигунства. Вісьмох старшин цього полку арештували давніше, а на днях сімом наказано домовий арешт. Військова влада викрила закроєну на широкі розміри зраду плянів англійської повітряної оборони, які продано для чужої держави.

КОНФІСКУЮТЬ... ІСТОРІЮ ГРУШЕВСЬКОГО.

В Горожанці, підгаєцького повіту, поліція переводила ревізію за тютюном і при цій нагоді сконфіскувала у гром. Горбаля ілюстровану історію Грушевського. Вслід за тим поліція зробила донесення до суду за ширення ...заказаних книжок. Дня 14. лютого численні громадяни дістали візвання до суду, де складали присягу, чи п. Горбаль позичав їм цю „заказану книжку. Отже виходить, що й історія Грушевського є вже на індексі...

ДОМАГАЮТЬСЯ 6 ГОДИН ПРАЦІ НА ДЕНЬ.

Делеґація Домініон Трейд і Лейбор Конгресу мала побачення з В. І. Мейджором, генеральним прокуратором Манітоби, і домагалась осібного закона, щоб робітники працювали по 6 годин на день, себто тижнево 30 годин, без зниження платні.

Манітобський уряд повинен би це завести передовсім у своїх офісах, без скорочення місячної плати.

Делеґація далі домагалася, щоб продовжити шкільний вік дітей до 16 року життя.

ЯК ПРАЦЮЮТЬ РАДЯНСЬКІ ФАБРИКИ.

Комуністична „Правда" обвинувачує у поганій праці металюргічних фабрик місцеві професійні організації. Притокою до цього сильна знижка продукції. Російський офіціоз дорікає українським радянським профсоюзам, що вони не досить уважно ставились до поправи „побутових" обставин праці на фабриках і не подбали, щоби там були товари першої потреби. У деяких випадках робітники понабирали гроші наперед і діловоди не відраховували їх рік або два від заробітної платні.

БУВШОГО ДИКТАТОРА І КАТА УКРАЇНИ, Х. РАКОВСЬКОГО, РОЗСТРІЛЯНО

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Троцький одержав відомости, що в Москві розстріляно найближчого його приятеля, Християна Раковського. Раковський був старим комуністичним діячем і одним з найближчих приятелів та співробітників Леніна. В 1918—1924 роках був головою народніх комісарів на Україні та фактичним диктатором і покорителем України.

Пізніше Раковський був російським послом до Парижа, звідки влада відкликала його в жовтні 1927 року. Повернувшись до Москви, Раковський почав критикувати діяльність Сталіна, за що був висланий на Сибір до Барнаула, коли Сталін почав розправлятися з опозицією. Раковський був найближчим приятелем Троцького, котрому він недавно прислав з Сибіру свою картку, на якій Раковський виглядав здоровий. Троцький надзвичайно пригноблений відомостями про смерть Раковського, хоч ще сподівається, що можливо відомости будуть неправдиві.

Х. Раковський стояв на чолі емісарів Москви на Україні, які називалися радянським урядом України, саме в часах, коли московська червона армія завойовувала Україну. Він відзначився своєю жорстокістю, коли наказував артилерії розстрілювати й випалювати цілі українські села. Особливо жорстоко він розправлявся з тими місцевостями, де були повстання селян та робітників проти московської диктатури на Україні. На його приказ розстріляно та вислано поза межі України десятки тисяч людей. Москва може завдячувати його енергії та жорстокости нове прилучення України до неї.

Х. Раковський в часі мирових переговорів України з Московщиною в 1918 році був на чолі російської мирової делегації, що не зашкодило йому опісля стати головою уряду „самостійної радянської України", себто диктатором Москви на Україні. Раковський, европейського виховання й лікар по освіті, не міг усеж таки стерпіти азійських метод И. Сталіна керування партією та цілою радянщиною й тому прилучився до опозиції. Коли Москві здавалося, що Раковський під впливом українського національного руху ставав усе більше незалежним від неї правителем України й нібито почав боронити її економічні й навіть культурні інтереси, то його негайно відкликали до Москви, а на чолі „уряду" України поставлено людей менше самостійно думаючих та більше контрольованих Москвою.

ГОСТРА ВІДПОВІДЬ МОСКВИ АНГЛІЇ.

МОСКВА (СССР). — На протест англійського посла проти арештів британських інженирів комісар Літвінов відповів, що це є внутрішня справа суверенної російської держави. Він повторив те, що йому в Берліні недавно сказав німецький міністер справ закордонних на протест проти переслідування комуністів.

Британський посол відповів, що, наскільки справа торкається британських горожан, їх арешт не є внутрішньою справою Росії. Сподіваються дальших рішучих протестів Англії в цій справі.

ПОВНИЙ РОЗКЛАД КИТАЙСЬКОЇ АРМІЇ.

ДАЙРЕН (Манджурія). — Китайський уряд і військові полководці занепокоєні тим, що китайська армія в Манджурії остаточно стратила свою боєздатність, а дотого під її впливом починає розкладатись армія й у самому Китаю. Не зважаючи на рішучу заяву китайських ґенералів, що вони будуть боронити столицю Джегола до останнього жовніра, китайська армія віддала місто Японцям без одного вистрілу. 5,000 китайського війська, що було сконцентроване в столиці, піддалися 120 японським кавалеристам без бою. За кілька годин місто з населенням 30,000 душ, яке Китайці готувалися боронити місяцями, перейшло до рук Японців.

Розклад китайської армії в Манджурії почався ще від того часу, коли в 1929 році китайські полки розбігалися від „бомбардування" їх у районі стації Манчулі радянськими літаками, які скидали на Китайців голови капусти та паперові мішки з саджею. Лідери націоналістичного уряду ламають тепер голови над тим, як зробити свої армії боєздатними.

ВСЕ ЩЕ ГОВОРЯТЬ ПРО ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Британський прем'єр-міністер Мек Донелд несподівано для всіх виступив з великим і рішучим меморандумом у справі зменшення зброєння всіх держав. Відповідно до його проєкту за пять років европейські армії мають зменшитися на міліон активних жовнірів і на тисячі тяжких гармат, тенків та іншого роду зброї.

За ці пять років воєнні сили всіх держав мають перебудуватись, а Німеччині повинності привернути право мати в себе таку армію, яка їй буде потрібна для охорони своїх кордонів. Мек Донелд старається приєднати до свого проєкту Францію та Італію, від яких властиво залежить успіх конференції про обеззброєння.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩОЙНО ПОЧАТОК РЕОРҐАНІЗАЦІЇ

З цілим нашим українським життям в Америці, а тимсамим і з нашим У. Н. Союзом, стоїмо на переломі. Кінчиться стара доба, оперта на іміґрації, яка родилась і вийшла з рідного краю, а зачинається нова доба, в якій у дуже короткому часі відграватиме перше місце молодше, вже тут роджене й виховане молоде покоління, діти батьків старої доби. Оте покоління прийде й до рішаючого слова в нашій орґанізації.

А щоб той перехід зі старого до нового був природний, щоби він не пошкодив нашій орґанізації, а навпаки, її скріпив, беремося в У. Н. Союзі до реорґанізації, до приноровлення Союза до нових часів і нових вимог.

Ось із того головно боку треба дивитись і на реформу, яку переводимо в Союзі в звязку з переміною старих родів обезпечення на нові. А це, що ми взялися форсувати ту справу в часі, на перше око під матеріяльним оглядом найбільш невідповіднім, є тільки використанням моменту біди для науки й поступу. Отсе тепер і найзвичайнісенький чоловік зрозуміє, що значить мати модерне забезпечення, яке є і може бути в кождій потребі дійсним поратунком. Отся теперішня скрута дає нам можність лекше боротися з демаґоґією, себто з тими чинниками, які використовують кожду спробу завести в орґанізації щось нове й ліпше на те, щоби в ту орґанізацію вносити заколот і її розбивати. Завдяки біді ми можемо тепер лекше переконати наших членів про потребу мати для їх власного добра ліпшу асекурацію. А разом з тим можемо лекше започаткувати переведення основної реорґанізації цілої нашої орґанізаційної системи.

Ось так треба глядіти на те все, що започатковано в У. Н. Союзі з ухвалою референдума, який дозволяє на переміну старих родів обезпечення на нові. Одначе сама ухвала є тільки початком великої роботи, великого реорґанізаційного пляну, на якого переведення треба буде ще літ праці. І отсе треба мати тепер членам нашої орґанізації на оці. А особливо треба про це памятати делеґатам, котрі приїдуть на конвенцію У. Н. Союза. Ота наша найближча конвенція буде в многім подібна до теперішньої сесії конґресу. Тільки завдяки патріотичнійтичній поставі членів конґресу, їх однодушности й залишенню демаґоґічних промов та проєктів, край зачинає приходити до рівноваги. Таку саму поставу мусять виказати й делеґати на конвенцію У. Н. Союза, бо цього вимагає добро нашої орґанізації.

УРЯДОВІ ОЩАДНОСТИ

Без довгої дебати сенат ухвалив уже інспірований президентом Рузвелтом проєкт про ощадности в уряді. Між його ухвалою й ухвалою палати послів є малі ріжниці, які скоро будуть вирівнані на конференції представників палат, так, що проєкт певно скоро стане законом.

Буде він завершенням довгих балачок у конґресі про потребу економії. Говорено про це ще за попередньої адміністрації, говорено підчас виборів. Балакати про потребу ощадности стало справді налогом американської публики, а за тим і звичаєм американських політиків, які звичайно хиляться туди, куди вітер віє. Та американські політики говорили про потребу ощадностей загально, знаючи, що говорити загально може кождий без наружування собі тих, які мусять терпіти через ощадности.

Президент Рузвелт перший заговорив про ощадности конкретно, подавши проєкт, кому, скільки й чому має обнижитися пенсія. Цим він поставив негайно проти себе тих усіх, яких обниження діткнулось. Були між ними ґрупи, яких легковажити не можна, бо були ветерани ріжних американських воєн, а ці мають свої могучі орґанізації, з поважними впливами в конґресі. Виступаючи проти них, президент Рузвелт дав доказ великої політичної відваги: це не був виступ проти кількох одиниць, які не мають сили навіть поставити спротив проти зменшення своєї пенсії; це був виступ проти впливових многоміліонових ґруп.

Та президент Рузвелт мусів виступити проти них, якщо він хотів справді завести якусь ощадність. Бо він міг таксамо легко заявитися за таку ощадність, за яку заявились конґресмени в конґресі „хромих качок". Це були проєкти завести ощадности супроти кількох одиниць, або кількох бюр, приміром бюра праці. Така ощадність, щоправда, відбирала пенсію кількадесятьом урядовцям, але ощадністю властиво вона не була, бо нарід Америки на своїх плечах цеї полекші не відчув. Зі скасування такого одного бюра уряд заощадив собі кілька міліонів долярів на рік, а це значило кільканацять центів пересічно на кожду особу в Америці. Що більше, обкроєння пенсії урядовцям у такім бюрі скалічило це бюро, зробило його несправним до виконування роботи, яку воно мало виконувати, а яка була для народу дуже пожиточна. Через недостачі урядування в такому бюрі нарід Америки багато потратив, на довгу мету; можна зовсім певно сказати, що стратив багато більше, ніж заощадив собі. На довгу мету нарід Америки відчув би такі ощадности дуже болючо, а зменшення коштів на удержання не відчув би.

Президент Рузвелт виступив проти того роду ощадностей. Коли має бути ощадність, то треба передовсім дивитися, щоби нарід відчув справді полекшу з ощадности. Треба ощаджувати не маленькі суми, але великі. І президент Рузвелт інспірував проєкт, який, за обчисленням рахмістрів, ощадить Американцям 500 міліонів долярів на рік. Є це величезна сума, і її заощадження це велика полекша, бо це майже зменшення видатків кождої особи в Америці на уряд на 5 долярів річно. Того роду полекшу відчує кождий.

Цю велику ощадність зроблено через зменшення пенсії членів конґресу, котрих є понад пів тисячі; далі через зменшення пенсій урядовців федерального уряду, котрих є сотки тисяч, а навіть через зменшення пенсій ветеранів ріжних американських воєн, котрих є міліони. Лиш у цей спосіб уряд потрафив зробити справжню ощадність, яку може відчути цілий американський нарід.

Тим, що президент Рузвелт відважився не тільки про ощадність говорити, але й щось у тій справі робити, і тим, що він відважився пропонувати не тільки якусь дрібну ощадність, яка нікому не могла помогти, а тільки комусь там доскулити, президент Рузвелт поставив себе в ряди розумних політиків.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ХОМИШИН, ПАПА І НАЦІОНАЛІЗМ

(Кореспонденція з Риму)

Станиславівський епископ Хомишин, відомий пропаґатор латинства та „західництва" в нашій греко-католицькій церкві, більший папіст від самого папи, як то ми бачили з моєї попередньої статті „Ватикан і Поляки", видав новий твір на шкоду українському національному рухови, під заголовком „Українська проблема". І хоча прикривається він у тій книжечці „добром української нації", то як епископ повинен би знати, що з „хули" ніколи добра не буває, а його книга є сама хула. Хулить він усіх і вся, починаючи від націоналістів і кінчаючи консерватистами, хулить саму українську націю, хулить її найбільших діячів і пророків її національного відродження, почавши від самого Шевченка, якому закидає саме те, що він „у своїх поезіях защепив ліберальний націоналізм, і то досить плиткий". Бо, на думку еп. Хомишина, є два націоналізми, один — коли любов до нації „походить з надприродної віри й любови до Бога", а другий, це „видумка послідних часів, що ставить нарід як найвищого суверена, детронізує абсолютний авторитет Бога, нехтує незломні засади обявленої надприродної віри, а ставить свої, людьми видумані, звихнені кличі, які уважає доґмами й нищить не тільки любов Бога, але й ближних, бо впроваджує горячку шовінізму й ненависть у відносинах до всіх, котрі не підчиняються цьому націоналізмови". Перший націоналізм (той — „з надприродної віри") це — чеснота, а другий (отой „модерний") це „заблудження людського ума... **щось гірше, як поганство, найлячніша модерна єресь".**

Щодо першого націоналізму, який нібито виникає з „надприродної віри й любови до Бога", то епископ Хомишин забуває, що надприродна віра виникає внаслідок християнського виховання в родині, в школі й у церкві, що без відповідного виховання дитина виросла би взагалі без усякої віри й любови до Бога, як тому дає нам досить доказів Совітчина; а специяльно щодо любови Бога, то вона є лише поширенням любови до родини, до своїх ближніх, до своєї Нації. **Лише той може дійсно любити Бога, хто любить своїх ближніх.** Той же, хто ближніх не любить, а любить „далеких", лише любовю до Бога прикриваєтьса. Отже ніколи **ніякий** націоналізм не розівється з „надприприродної віри й любови до Бога", але навпаки, всякий справжній націоналізм приведе до надприродної віри й любови до Бога. І саме Шевченко, якого епископ Хомишин обвинувачує мало не в блюзнірстві та висміванню католицької церкви, часто підносився до висот справжнього релігійного натхнення і справжньої християнської любови.

Але перейдемо до того другого націоналізму, що є „гірший від поганства", бо проголошує він, що „Батьківщина, Нація (себто в нас Україна) понад все". Еп. Хомишин не жалує слів і виразів для зганьблення цього другого роду націоналізму, особливо йому ненависного.

Забуває він лиш одно: що католицькому епископови слід булоб оглядатися на задні колеса, себто, кажучи ясніше — на голову своєї католицької церкви, який не лише благословив цей націоналізм, що „гірший від поганства", але відзначив його чільніших представників найвищими відзнаками (ордерами) ватиканської теократичної держави. Маю на увазі — фашизм, що є одним з найбільш яскравих виявів отого „модерного націоналізму". Маю на увазі Мусолінія, який до приходу до влади не вважав себе навіть християнином і поставив добро нації понад усякі інституції та орґанізації, в тому числі й понад релігійні установи. А проте це не перешкаджає Ватиканови підтримувати з італійським фашистівським урядом якнайсердечніші відносини, відзначати його членів, як я вище сказав, найвищими відзнаками ватиканської держави; влаштовувати — в тісному порозумінню й співробітництві з ним — Святий Рік ювилею Розпняття Христа. Папа не лише не визнає цього модерного націоналізму „гіршим від поганства", але навпаки, благословить його й віддає йому повне признання заслуг перед церквою. Ось що пише наприклад ватиканський офіційний орґан „Юс Понтифіціюм" (за грудень 1932 р.) про заслуги фашизму:

„Нас зовсім не торкається все те, що було зроблене в Італії поза ділянкою права й що вправді й без перебільшень заслугує на назву чуда, як — отой розвиток аґрикультури, впорядкування гір і лісів, проведення чи розбудова шляхів, побудовання мостів і будинків для громадської користи, амеліорація болотяних і нездорових ґрунтів, розбудова багатьох міст, а особливо Риму, більший розвиток **виховання дітей з усяких точок погляду,** відкриття Королівської Академії Наук, що сприяє розвиткови літератури, наук і мистецтва, посилення морських транспортів завдяки цілій низці велитенських робіт, цілковите переформування війська: отже в сумі цілковита **розбудова моральних цінностей** італійського народу, надання кожній галузці діяльности незвичайної сили ритму, розвиток дисципліни, посилення принципу **переваги громадянського добра над приватними інтересами** й — те, що може вважатися за підставу всіх отих перерахованих здобутків — звільнення країни від партійної боротьби.

„Всі ці речі, повторюємо, нас безпосередньо не торкаються, але тим більше ми не можемо поминути всього того, що було зроблене для відновлення божого й церковного права, а саме: надання публичної поваги церкві й святому культови; поновна поява в школах, трибуналах і навіть у капітолі святих відзнак релігії; відновлення християнського навчання й участи духовенства в світських і військових церемоніях; охорона християнської гідности родинного огнища; невмолиме осудження нео-мальтузіянства й його частинне знесення; розумна допомога бідним і, нарешті, повернення свободи римському первосвященикови через Лятеранські договори... Отже справа йде, висловлюючись словами щоденного орґану Апостольського Престола, „Осерваторе Романо" з 2 листопада 1932 р. — про величезні радикальні реформи, прикладені до кожної галузі публичної адміністрації... І не дурно всі ці факти викликають **загальне захоплення,** і всі ці факти викликають завсі, котрі мають **здоровий розум,** думають, що диктатура, яка змогла зробити за десять років більше ніж інші режіми за сто років, мусить мати в собі щось доброго. Отже для того, щоби справи, початі так щасливо, були довершені цілковито, **закликаємо Великого Вседоброго Бога зберегти Диктатора,** що був творцем таких добрих діл, на многі літа задля добра Батьківщини, задля встановлення мира між народами, задля **направлення долі релігії й цивільного поступу".**

Так пише ватиканський офіційний орґан про творця одного з найбільш націоналістичних режімів світа, одного з найбільш яскравих виразників того модерного націоналізму, який для еп. Хомишина є „гірший від поганства". Що то Рим, а що ... Станиславів! Що папа, а що наші провінціяльні папісти! **З любови до ближніх, до родини, до Нації, піднесемося до любови Бога; але, тільки прикриваючись любовю до Бога, не дійдемо ні до Нації... ні до Бога.**

Евген Онацький.

— Не піддавайся, приятелю! За кілька місяців забудеш її зовсім! Абож то мало дівчат на світі!?

— Виключене, щоби я забув її! Дарунки, які я дав їй, я купував на рати.

ОСТРОВ ЧУДЕС НА БАЛТІЙСЬКОМУ МОРІ

(За Ґунаром Ляйстіковом).

Коли хто хоче їсти свіжі фіґи або сидіти під лавровим деревом, їде на південь. Я поїхав на північ. Там сидів я в огороді, уладженім терасами, окруженім муром і виглядом на блакитне море. Передімною зелена глиняна миска із фіґами величини грушок. Фіґи свіжі, щойно сьогодні рано зірвані, десять кроків відсіля. Поза мною ростуть морви, вже зовсім чорні й достиглі, а під муром виноград, зовсім синій; небаром можна буде вже його зривати. Лаврове дерево біля мене щоправда не дуже велике, та воно росте тут уже кілька ґенерацій.

Де це все росте? На малесенькому скелистому острівці, простором 22 гектари, посеред Балтійського моря, між Борнгольмом і Швецією, на 55-му степені північної ширини, себто менш-більше на тому степені, що Мемель (Клайпеда).

*

1684 року дійшла вістка до тодішнього короля Данії та Норвеґії, Християна V., що Шведи задумують перемінити на твердині та корабельну базу чотири (тоді безлюдні) скелисті Ертеґольмські (що значить: Горохові) острови. Годі було позволити, щоби суперник і ворог так скріпився, той ворог, який щойно 25 літ тому загарбав досі данські провінції Шонен, Галянд і Блєкінґе. Тому Данці узброїли фльоту та застромили данський прапор на найбільшому острові. Остров цей назвали в честь „найліпшого та найбільшого" короля Хрістіянзе. Відтоді цей остров, протилежний остров Фредеріксе й нині ще незаселені. Птичі Острови Ґресгольмен і Тат є під данською владою.

*

Ворогови нелегко прийшлося виконати свій плян. Острови ті, то були скелі, каміння, шери, а зрештою нічого-нічогісінько. Все треба було доставити: дерево, харчі, всякий матеріял. Навіть землю, тепер таких пишних огородів і левад, мусіли привозити кораблями. До праці при будові укріплень мусіли спроваджувати військо з Норвеґії, що було специяльно обізнане зі скелями та шерами.

Одначе ті труди погано оплатилися. Ціла воєнна історія твердині Хрістіянзе обмежується до 24-го жовтня 1808 року, коли то британська ескадра острілювала остров цілих пять годин. Хто тоді побідив, тяжко це порішити історикам, бо хоч Анґлійці були вже відплили, то з товстелезної вежі твердині маяв весело „Данеброґ". Та годі сказати, що вони втекли, бо стрільна данських гармат не досягали анґлійських кораблів. Після одного вистрілу в тій битві (в якій загалом згинули 7 людей), що впав із твердині, тріснула старомодна гармата, що важила сто фунтів, і зранила тяжко каноніра. Обі половини моздіра знайшли кожну в іншому куті острова.

Остров до 1855 року (тоді то збурили укріплення) вважали нездобутим, одначе ворог ніколи не трудився здобути „каміння Балтику". Сьогодні на острові є гармати, та це лише так „для паради" уставили неужиточні гармати з 60-тих років.

*

Не такий грізний виглядає остров, коли ми вже в пристані. Там біло тинковані й жовті доми, дахи криті червоною дахівкою, з терасами, на яких ростуть дуби й каштани. Одноповерхові доми з решіткою серед обмурованих ставів і соняшних огородів, вулички з ринштоками посередині, ржаво-червоні скелі та синьо-чорна вода, порозвалювані мури та сильні вежі.

*

Цей остров, то рай малярів. Такий маленький клаптик землі, а стільки краєвидів. Колиб тут росло кілька пальм, можна би сказати, що це якась південна країна.

Море тут богате в усяку рибу. Ловлять її в кожну пору року. Чотири пяті зі 125 мешканців острова займаються риболовлею. Рибалка в Хрістіянзе заробляє на місяць найменше сто корон нетто. Це зовсім немало для кожного робітника, що власними руками добуває собі харч із води, бараболю та іншу зеленину має з власного городця, а також і власну домашню птицю. Комірного платить річно 130—150 корон, а податку 2 проценти від своїх доходів нетто.

*

Так Хрістіянзе є теж раєм для податників. Тому, що острови не творять громад, не платять теж громадського податку, лише невеличкий державний податок, який у Данії дуже невеличкий. Зате острови не можуть нічого рішати. За них робить це міністерство морських справ, якого воєнний прапор повіває над цим мирним островом. Та лише в теорії. Бо в практиці робить це **„ліхтарник", який є рівночасно намісником острова, директором фінансів, директором радіостанції, поліційним службовцем, горожанським суддею, управителем ратункової стації, словом, він загалом є усією владою.** Ще ніколи населення не заявляло, що хоче самоуправи; не домагалося теж контролі управи. Коли хтонебудь має бажання, як говорить собі якої чверть години з владою, а спосіб знайдеться.

Приватної земельної власности на острові Хрістіянзе нема. Власником є данська держава. Вона за посередництвом морського міністерства винаймає доми або мешкання з приналежними городами. І недорого. Найдешевше жиє тут маляр Педерсен з жінкою. Він має лиш одну кімнату, в якій минулого року жила ще... куряча родина. А платить за це мешкання 30 корон, себто коло пять долярів річно.

Можна сказати, що населення Хрістіянзе не ділиться на кляси. Нема тут серед рибалок ні капіталістів, ні пролетарів. Із 125 мешканців лиш один зданий на прилюдну підмогу. До лікаря, ліхтарника, малярів і небагатьох купелевих гостей говорять тут як до своїх рівних. Коли на остров прийдуть чужі рибалки, то їдять у гостинниці при однім столі з міністром, який тут проводить кілька днів відпустки. А коли несподівано приїде на інспекцію адмірал, то його можна побачити в „Маанен-і". Разом зі своїм штабом танцює він із рибальськими дівчатами та прислугою пансіону.

„Маанен" („Місяць") це збірний льокаль. Тут проходить нічне життя. Кінотеатру нема, каварень нема, коршми також нема, одначе бувають балі в „Маанен-і". Це відбувається так: Хтось має гумор, хоче веселитись. Іде до ліхтарника й винаймає „Маанен". Коштує воно три корони. Потім іде до панни Кох, власниці пансіонату, й одинокої на острові крамниці та замовляє 24 фляшки пива й 48 фляшок цитринової лімонади. Більше пива може замовити, одначе не дістане, бо панна Кох є ворогом пяниства. Як лише вийде з крамниці, на „вулиці" верещить: „Баль на Місяці нині вечором в 8-мій годині!" Хто ще десять хвилин опісля не знає цього, мусить бути поважно небезпечний. В осьмій годині є там усі, Вільгельм грає на ручній гармонії і всі, що хочуть і можуть танцювати. Бо самособою запросять кожного. Щиро. Потім починається. Вільгельм грає всякі танці, одначе не танґо і не джез. Грає вальси, райнляндські танці, „зубчасту курку" й інші веселі танці, які вже вимерли в Данії, а в яких любується молодь Хрістіянзе. Були спроби ввести на „Маанені" радіо-орхестру й ґрамофон, та Хрістіянзенці запротестували якнайрішучіше. Бож це булоб і проти Вільгельмового монополю. Як Вільгельм змучиться, тоді й кінець. Тоді ще раз похожають гуртками або по двоє довкола острова. Ніхто не має з собою ключа від хати, бо на всьому острові не зачинені ніодні двері. Чому? На острові ніщо не пропаде, поліція не має тут майже ніякої роботи. Вже шість літ є той сам ліхтарник на острові, а за той час він лише раз виступав як поліційний службовець. На кораблі, що був у пристані, скричав хтось: „Ратуйте!" Якийсь чоловік, як виглядало, хотів чинно виступити проти якоїсь жінки. Та поліція скоро усунулася назад. Бо вона була вмішалася в подружу суперечку.

Ах, райський остров!...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В 72 РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ВЕЛИКОГО БУДИТЕЛЯ.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!

Вже 72 роки нема між живими того, котрий залишив нам отсей заповіт і збудив в українськім народі бажання правди, світла і волі.

Умер Тарас Шевченко, але не вмерло його слово. Він лишив нам свою пісню, щоб вона будила український нарід до боротьби, поки не опадуть кайдани, якими скована наша рідна земля. Він оживив „добру славу, славу України". Він пережив, переболів, переспівав і переборов усю недолю свого бідного, закріпощеного народа. При тому око великого поета добачувало не тільки всю грозу, всю небезпеку, всю погибу, яка йшла і в майбутньому мала прийти на безталанну Україну.

Шевченко — це той, що передбачав московський большевизм, як гідного спадкоємця й вірного наслідника царату та найлютішого гнобителя робітничих селянських мас. Сьогодня, коли українська земля все ще розшматована на кусні й столочена чоботами ляцького жандарма і московського чекіста, тим сильніще гомонить могутнє Шевченкове слово:

Вставайте, кайдани порвіте!

І минуло вже сімдесять два роки від смерти Тараса Шевченка і все ще не впали кайдани і не засвитала для нас зоря свободи. І все ще:

Кругом неправда і неволя.

Так співав Шевченко майже перед сто роками — і чи не повторив би він того самого співу, якби встав тепер з могили і вийшов на Черечу Гору і поглянув на те, що діється на українській землі? Він побачив би тусаму шляхоцьку Польщу, що колись була, і тусаму деспотичну Росію, тільки в новім строю совітських комісарів.

Безсмертний Тарас Шевченко виляв на папір великі скарби для свого мужицького народу й описував у своїх віршах, як російські царі гнали на північ козацькі полки копати канали та на козацьких кістках збудували свій Петербург.

І чи не повторяється тесаме тепер, коли червоні царі совітської Росії висилають тисячами українських селян на Соловецькі острови, у неприступні болота та багна далекої півночі?

Шевченкове слово про грязь Москви і варшавське сміття відноситься однаково до колишніх зрадників українського народу, як і до тих теперішних, що забігають ласки у Сталіна і Пілсудського. Не перевелися ні одні, ні другі і ще нині однаково бичує всіх перевертнів Кобзареве слово:

Помагайте, недолюдки,
Матір катувати!

Там під Польщею ріжні „батьки народу" в роді Хоминшинів та всяких інших відкритих і тайних угодовців бють поклони перед польскою владою, а в Росії підхована большевицька зграя прославляє криваву диктатуру Москви над Україною.

Шевченків Кобзар лишився до нині народним євангелієм для українських селян і робітників. І хай світить ясно Шевченкова зоря, поки не прийде велика хвиля визволення, яку виспівав Тарас Шевченко своїми віщими словами:

Встане Україна,
Світ правди засвітить
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Миленький,
Гарвій, Ілл.

—o—

ЮВИЛЕЙ ЕПИСКОПА, ЛИТОВСЬКОГО ПАТРІОТА.

Цього року Литовці обходять ювилей 60-літніх уродин великого литовського патріота, епископа **Кукти**. Епископ о. І. Кукта походить з Виленщини. Скінчивши Виленську Духовну Семинарію, пішов продовжувати студії в Духовній Академії в Петербурзі, де одержав ступінь магістра теольогії.

Потім був душпастирем на Литві. Як прелат виленської капітули став він першим професором литовської мови у Виленській Духовній Семинарії. У Вильні належав він до найдіяльніших литовських громадян, організуючи Литовців у товариства, вщіплюючи в них національну свідомість і гордість та оборонаючи їх перед Поляками і Москалями. Це був взір народнього литовського робітника-патріота.

Підчас світової війни о. Кукта, будучи тоді пралатом, положив великі заслуги, неєучи поміч Литовцям, потерпівшим підчас війни. Він тоді явно й отверто дав свій підпис під контрмеморіял, який вручено канцлерови Німеччини, а який відносився до справ Литви і ріжнився від того, що думав з Литвою робити німецький уряд.

Отсе використали Поляки і своїми інтригами довели до того, що о. Кукту суспендувано і не дозволили йому виповняти священичих обовязків. Поляки намагалися всіми засобами, щоби о. Кукту усунено з капітули, але це їм кінець кінцем таки не вдалося.

Як Вильно заняли 1920 р. большевики, то також арештували еп. Кукту. І держали його довший час у тюрмі. А коли Поляки заняли Вильно, то держали еп. Кукту в тюрмі аж до 1922 року. Потім випустили його на волю разом з групою 33 литовських діячів, між якими був і професор Михайло Біржишка, президент Литовсько-Українського Товариства в Ковні. Всіх їх вигнали з Виленщини. В той спосіб опинився еп. Кукта в тій частині Литви, яка здобула собі незалежність. В 1926 р. іменувала його Апостольська Столиця епископом для тої части Виленщини, яка осталася при Незалежній Литві. На тій дорогій Виленщині еп. Кукта далі працює для народу і виховує його в тім ідеалі, що це є відірвана частина від серця Литви — міста Вильна, історичної литовської столиці, загарбаної насильно Польщею. Додам ще хіба те, що еп. Кукта належить до тих Литовців, які є за незалежну соборну Литву, як складову частину великого державного союза, до якого входили би ще Україна і Білорусь.

Казис Відікавскас
Филаделфія, Па.

—o—

НЕ СХОДИТЬ МЕНІ З ДУМКИ ВИСТАВА.

„Яка вистава?" — спитають читачі. — Та вжеж наша, тобто український відділ на Виставі в Шікаго.

Як пильно я сліджу всі комунікати й дописи про цю справу, а як мало потішаючого матеріялу я знаходжу! „Якто?" — думаю собі — „то на Виставі „Столітнього Прогресу" ми, Українці, нічого не маємо виставити, крім нашої непорадности?!"

І страх мене збирає. Днями й ночами мене мучить думка: пощож то розголошують, що якийсь д-р Лисенко, Українець, знайшов спосіб схрещувати ростини і діставати щось нового, подібно, як це робив американський Бурбенк у Каліфорнії? — І нащо то американська преса, а за нею й наша українсько - американська так високо славили того д-ра Лисенка? Чи то на те, щоби його знов комусь відпустити і щоби його імя прикрашувало якісь чужинецькі, неукраїнські відділи? Чи може це не надається на виставу „Століття Поступу"? Як це не надається, то що властиво надається?

Маємо в Ню Йорку артиста-різьбаря Архипенка, про котрого так широко розписуються американські газети. Є великий альбум його мистецьких творів, виданий у Берліні по німецьки й по англійськи. А виразно сказано, що це український мистець, і то наймодерніший. Отже хочби лиш одну книжку поставити в якімсь павільоні, а побіч неї якийсь твір Архипенка, чи це не вказувалоб, що ми, Українці, промощуємо шлях і в мистецтві?

Читав я десь, що Американці між іншим виставлять також Великого Линколна, що на протязі останнього століття „писав волю" чорним Ніграм і тим приніс цілому людству неоцінену прислугу, бо властиво він покінчив невільництво. А чи то наш Шевченко, що „писав волю" великій частині світа, бо цілому сходови Европи в Росії і своїми поезіями причинився до знесення кріпацтва, не вартоб стояти нарівні з безсмертним Линколном?

А от хочби виказати оту надлюдську боротьбу українського народу під окупантами за само існування і промощування шляху під найбільше відродження цілого цивілізованого світа.

І десятки інших подібних думок роїться в моїй голові і спати я не можу. „Чому?" — спитаєте. — „Може з радости, що такі цінности посідають Українці і аж тепер світ возвеличить нас, як передовий нарід, що може бути взірцем для інших народів на дорозі до поступу?"

Ні, не з радости, браття, а з журби. А з такої журби, що то це сьогодні не видко дійсного і серіозного заінтересовання українського громадянства в Америці українським відділом на Світовій Виставі в Шікаго. Знаємо, що є окремий Комітет Вистави в Шікаго. Знаємо, що йому щось тяжко. Знаємо, що вже й велика критика понеслася на той Комітет. Чули ми, що вже скликувано наші головні організації на нараду в цілі допомоги в переведенню наших українських плянів. Боже, як то далеко від слова до діла!

А то вже аж чотири роки ми читаємо про той український відділ. І аж тепер показується, що навіть нема грошей його влаштувати! Чи то справді ми такі вже нездари, щоби не вміли показати наших великих національних богацтв?

Гей, люди! Гей, Українська Громадо в Америці! Та чи то вже нема в нас дрібки національної чести? Чи нема дрібки енергії в такому важному часі? Чи нема навіть такого чоловіка, який зумів би зробити добрий „шов" з того, що в нас нагромаджене?

Ану, дайте відповідь, хто ще себе Українцем почуває!

Світозір,
Ню Йорк, Н. Й.

Парох села Монтелері дивно поздоровив Филипа V, як він у поході до нових країн переходив його парохію. Вийшов з парохіянами напроти короля, щоби його привитати, та сказав:

— Сір! Довгі промови мучать. Я вдоволюся тим, що відспіваю вам одну співанку.

Сказав і зробив так. А Филип V., якому пісонька сподобалася, сказав:

— Отче, біс! (ще раз!)

Священик відспівав співанку ще більше одушевлено. Тепер король сказав виплатити священикови десять люїдорів.

Священик узяв гроші, вклонився низько та сказав монархови:

— Сір, біс!

Филип V. сказав виплатити ще десять люїдорів, бо йому сподобався такий жарт.

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ В ПРАЗІ

—o—

Музей Визвольної Боротьби України, заложений у Празі 1925 року, за 7 років свого істнування й діяльности розвинувся до великої й багатої на музейні та архівні матеріяли установи всеукраїнського значіння.

Оснований зпочатку з ініціятиви військових кол, що тоді стояли перед конечністю ліквідації таборового життя в Чехословаччині і всіх таборових установ, Музей скоро придбав собі для живої праці людей, що з фаху звязані з культурною та науковою роботою, викликав заінтересування в української еміграції в Европі та Америці, і тепер він уже є збіркою колекцій музейних та архівних, що їх предмети треба рахувати сотнями тисяч, і що ними вже нині користуються історики для належного висвітлення подій визвольної боротьби України в часах світової війни 1914—1918 і в часах власної державности та аж до нинішнього дня.

Характер музейних річей від самого початку диктував розподіл музейних колекцій на чотири відділи: дипльоматичний, військовий, емігрантський та всього іншого. Такий роподіл виявився досить відповідним і виправдався практикою дальшого зросту музейних матеріялів. Правда, перший відділ, що на початку особливо енергійно розгортався тим, що до Музею входили архіви ріжних дипльоматичних місій української держави, Української Народньої Республики та Західньо-Української Народньої Республики, через рік у свойому розрості спинився і тільки зрідка доповняється окремими вкладами; та 1931 року заходами Українського Наукового Інституту в Берліні урятовано й передано до Музею ще цінний архів української дипльоматичної місії у Финляндії. Тепер Музей представляє за невеликими, взагалі загубленими рештками, певно цілу закордонно-політичну діяльність Українців з часу власної державности.

Другий і третій відділ зростають і надалі безнастанно й безмежно. Коли військовий відділ на початку заносився як дуже великий тим, що приймав до себе архіви та ріжне майно українських таборів інтернованих у Чехословаччині, головно в Йозефові й Німецьким Яблонім, то нині в ще більших розмірах почали входити в нього матеріяли українських таборів полонених з часів світової війни. Ці табори були засновані Союзом Визволення України в Австрії та Німеччині, а потім, після ліквідації праці в тих таборах, їх майно та архіви, здебільшого без потрібної опіки, переховувались по ріжних кутках обидвох цих країн. В Австрії це були головно річи з табору у Фрайштаті, які зоставалися там на місці або в Відні під опікою А. Жука та які звезено до Музею 1930 року. В цій справі велику прислугу зробив Музеєві Український Академічний Комітет в Празі, що поважною сумою грошей набув для нього від п. Жука цінні архівні збірки. В Німеччині тих матеріялів далеко більше, і вже в значно більшому числі їх зібрано та звезено до Музею, за згодою ліквідаторів таборового майна Союза Визволення України та при дійсній допомозі Українського Наукового Інституту в Берліні: є це річи з українських таборів полонених у Раштаті, Вецлярі, Зальцведелі, що переховувались в Берліні то частинно у Вецлярі. Цеї роботи ще не скінчено, особливо багато річей залишається ще на сховку в Раштаті, де ними опікується міський магістрат. Щільну цілість із музейними річами та архівами таборів в Австрії та Німеччині творять архіви Союза Визволення України, передані до Музею з Відня А. Жуком, та в значно більшій скількости з Берліна ліквідаторами С. В. У. У цей відділ входять архівні матеріяли Січових Стрільців, що попали до Музею, та багато інших матеріялів щодо організації нашої державної армії. Також поважною своїми розмірами являється колекція військових уніформ українських частин, зброї, бойових відзнак, куль та тайму подібних решток чинної військової боротьби української держави з ворогами.

Третій відділ, емігрантський, збирає матеріяли до життя та діяльности української політичної еміграції по ріжних краях Европи, Америки, Африки та Азії. В цьому відділі крім архівних матеріялів, що вже тепер мають неабияку історичну цінність, особливо зазначаються матеріяли до політичної роботи української еміграції, а ще більше зібрано матеріялів для характеристики культурної, наукової та мистецької праці українських еміграцій. Сюди входять архіви поодиноких політичних партій, українських установ, що після ліквідації передавали своє майно Музеєві, архівні матеріяли поодиноких людей, що передавали й передають їх за заповітом і т. д. Таксамо тут треба зазначити велику колекцію недрукованих рукописів ріжних діячів, письменників і т. д., почасти вже покійних, які по можна булоб уже нелегко використовувати для друку. Позначними та імпозантними виходять колекції мистецької творчости українських артистів, твори скульптури, малярства, гравюри, рисунки тощо, а також театральний відділ, що збирає матеріяли до діяльности окремих артистів і цілих українських театрів, як архів Української Капелі Кошиця, таборових театрів, балетних виступів В. Авраменка і т. д.

У звязку з першими трома відділами Музей зібрав тисячі негативів та фотографій, що фіксують дипльоматичний, військовий, артистичний та культурний побут і працю Українців, здебільшого за кордоном. Крім цього Музей має кілька десятків бібліотек ріжних військових та культурних і наукових організацій, які зберігаються в Музею не розріжнено, а як бібліотеки тих установ, які їх зібрали, що не перешкаджає в Музею тими книжками користатися.

Зовсім виїмкову щодо своєї повноти Музей посідає колекцію української преси, переважно за два останні десятиліття. В цьому відділі, вже зі систематизованім і скатальогованім, зібрано 925 назв ріжних українських часописів і багато з них або в комплекті всіх своїх чисел, або в стані близько до комплету. Тут є українські часописи друковані, літографічні, гектографічні і т. д., аж до рукописних, що виходили в останніх десятиліттях в Европі, Америці, Азії та Африці. Крім дого до цеї збірки є чимала збірка "Ucrainica", себто часописів, присвячених Україні, але таких, що виходили й виходять ріжними, крім української, мовами.

Не маючи можливости приміняти в загальних рисах дати уявлення про всі музейні збірки та їх цінність для української нації, треба бодай зазначити, що головною потребою Музею є приміщення, яке для вже зібраного матеріялу мало би бути 10 разів більше ніж тепер; та щеж треба вважити невпинний постійний зріст музейних збірок, яких приплив не спиняється, а навпаки, зростає!

Нинішнє помешкання, з якого Музей давно виріс, Музей має виключно завдяки інтелігентній допомозі одної людини, а саме п. К. Лисюка з Ню Йорку. П. Лисюк зі щирої душі й надалі дбає про підтримку Музею, але потреби Музею виростають через межі сил та можливостей одної людини, якаб її енергія та жертвенність велика не була. Перед ширшими колами українського громадянства стоїть справа опіки й зайняти становище до такої установи всеукраїнського значіння, якою є тепер Музей Визвольної Боротьби України.

Музеєм управляє Товариство „Музей Визвольної Боротьби України" з ого управою, вибираною щорічно на загальних зборах. Від початку істнування Музею головою Товариства є акад. проф. д-р Іван Горбачевський, директором Музею — проф. Дмитро Антонович. Крім того до сучасного складу управи входять К. Антоновична, Д. Антончук, Е. Вировий (скарбник), проф. Д. Дорошенко, ген. Омелянович-Павленко, проф. В. Сімович (заступник голови), проф. Сіропольо (секретар) і проф. Яковлів. Товариство мало 1. травня 1932 року 103 членів.

Адреса Музею:
Ukrajinske Muzeum,
Praha, Zizkov, Karlova 14,
Czechoslovakia.

Конто почтової щадниці в Празі: 80940.

КАСОВИЙ ЗВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВОВОЇ КОРПОРАЦІЇ ВСЕСВІТНЬОЇ ВИСТАВИ

за час від 15. грудня 1932 до 31 січня 1933 р.

ПРИХОДИ:

Шікаго:

Іван Любезний	$ 1.00
Александер Федик	1.00
Степан Пущик	2.00
Степан Процюк	3.00
Парохія св. о. Николая (о. Симинович)	3.00
Комітет Вест Пулман (Шемердяк)	76.50
Українська Стрілецька Громада (Побуцький)	25.00
Відділ 301. У. Н. С.	10.00
Т. Флора	1.00
Я. Бабенко	1.00
Ф. Опиханий	1.00
Т. Катамай	1.00
Ф. Чiбиґ	5.00
Виставовий Комітет Гарвей (Кохарський)	20.00
Д-р О. Дирбавка	1.00
П. Врòбліцький, Гарвей	8.00
Комітет Виставовий Борн Сайд (Небор)	67.00
Разом	$226.50

Канада:

Стрілецька Громада, Бінфейт, Саск.	2.00
Взаїмна Поміч, Вест Форт Вілліям, Онт.	10.00
Федор Чурак, Конецький, Годсон-Бей, Ман.	3.00
Взаїмна Поміч, Ошава, Онт.	7.70
Стрілецька Громада, Вінніпег, Ман.	5.00
Н. Татусько, Монтреал, Кве.	5.00
Є. Мельник, Мирнам, Алта. (коляда)	18.45
Взаїмна Поміч, Вініпег, Ман.	24.75
Комітет Вест Форт Вілліям, Онт. (Стодольський)	15.00
Інститут Просвіта, Ріджайна, Саск.	7.00
Товариство Просвіта, Кенора, Онт.	10.00
Стрілецька Громада, Кіркленд Лейк, Онт.	13.00
Взаїмна Поміч, Форт Вілліям, Онт.	25.00
Виставовий Комітет Дервент, Алта.	50.00
Українська Православна Громада, Ошава, Онт.	5.00
Разом	$200.90

Відділи У. Н. Союза:

Відділ ч. 347. Мілвил, Н. Дж.	$25.00
Відділ ч. 47. Бетлегем, Па., (жіноче товариство)	5.00
Відділ 353. Ню Бронсвик, Н. Дж.	5.00
Відділ 111. Джоліет, Ілл.	5.00
Відділ 167. Толідо, Огайо	7.15
Відділ 248. Котсвил, Па.	5.00
Разом	$52.15

Виставові Комітети:

Комітет Нюарк, Н. Дж. (Гапанович)	$ 65.00
Комітет Ню Гейвен, Конн.	9.50
Комітет Ню Йорк, Н. Й. (Галичин)	207.05
Комітет Ню Бронсвик, Н. Дж.	40.00
Комітет Найставн, Па.	27.85
Комітет Джоліет, Ілл.	10.00
Комітет Толідо, О. (Блясецький)	17.85
Комітет Вілінг, В. Ва.	7.00
Разом	$384.25

Товариства:

Самопоміч Долинщини, Ню Йорк, Н. Й. (Гутак)	$25.00
Український Горожан. Клюб, Йонкерс, Н. Й.	10.00
Чорноморська Січ, Ню Йорк, Н. Й.	27.00
Драматично-Співацьке Тов. Честер, Па.	10.00
Укр. Амер. Горож. Клюб, Ню Бронсвик, Н. Дж.	25.00
Разом	$97.00

Церковні Громади:

Укр. Греко-Кат. Парохія св. Духа, Акрон, О.	25.00
Разом	$25.00

Приватні особи і жертви:

Анна Паращак, Гери, Інд.	$ 1.00
Агафія Бундзяк, Мелфорт, Конн.	100.00
Іван Феда, Арнолд, Па.	5.00
Збірка пані Чижович, Филаделфія, Па.	13.00
о. Лотович, Джерзи Сіті, Н. Дж.	2.00
Разом	$121.00

Арґентина:

Інж. Іван Кривий	$2.00
Зворот за телефон, д-р Дирбавка	6.26
Разом	$8.26

ПОВТОРЕННЯ:

Шікаго	$226.50
Канада	200.90
Відділи Укр. Нар. Союза	52.15
Виставові Комітети	384.25
Товариства	97.00
Церковні Громади	25.00
Приватні особи і жертви	121.00
Арґентина	8.26
Разом приходів	$1,125.06

РОЗХОДИ

за час від 15. грудня 1932 до 31. січня 1933.

Дрібні канцелярійні видатки „дісборнсментс"	$ 20.00
Хор підчас пікніку	10.00
Зворот надвишки пану Маслеві	34
Друки	28.10
Рент (три місяці)	30.00
Телефон за грудень	6.52
Поїздка пані Чижович	15.15
Печатка	4.83
Зміна канадійських долярів і чеків	11.89
Платня менаджера і тайпіста	210.00
Разом розходів	$336.83

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Приходи	$1,125.06
Розходи	336.83
Балянс	$ 783.23
Перенесений прихід з попередного замкнення	1,019.59
Чистий прихід в касі	$1,807.82

За Контрольну Комісію:

Пані В. Остапчук,
Л. Танибік,
В. Ковалик.

С. Чех.

КАЗКА.

Жив колись один король, якому дуже, дуже нудилося.

От був час, що його займало лише жіноче взуття. Заложив собі великий склад того добра і збирав усе, що тільки міг, почавши від шовкового пантофля аж до простого чобота; що більше, він навіть не погорджував сільським ходаком... Врешті остогидла йому ця збиранина.

Пізніше хотів стати славним. Скликав військо, забезпечив його у нові технічно-військові здобутки і поїхав битися. Гострі язики казали, що ані одної битви не виграв — якже міг виграти, коли одна половина війська втікла, а друга згинула. По програній знову знайшов заняття. Видав приказ, щоби всі горожани носили повний вус, а опісля велів його виривати. Кому виривання приходило з трудноща́ми, того кликав до себе і давав пораду.

Вкінці і те йому сприкрилося.

Тепер від рана до вечера курив тільки і позіхав.

Одного разу порадив йому палатний лікар записатися до просвітянського товариства. Послухав. Тут розчитався якось про французьку революцію. Вона пробудила у нього нові думки, які не давали йому спокою. Вкінці одна з них дійшла до голосу і веліла йому спонукати нарід до зриву, ще могутнішого від французького.

Рішився на це.

Вислав між нарід жорстоких, немилосердних кровопивців, а вони плювали йому в лице, гонтали його споконвічні святощі, синів його називали „бандитами", а дочок повіями, словом: працю цілих поколінь горнули в могилу.

Нарід? Нічого: засумувався і мовчав.

І король придумав іще гірше переслідування. Під карою смерти приказав усім горожанам мовчати. Його розвідчики ходили по домах, підслухували під дверима, ховалися по кімнатах, а горе тому, хто заговорив би. Мовчав нарід і тихо стало, мов у монастирі.

Король не стратив ще надії.

У цілій державі побудував вязниці і порозсилав по всіх усюдах певного роду машини-автомати, які ходили як люди, говорили як люди, заживали табаку і їли як люди, а були так пороблені, що кожного, хто до них приблизився, поривали і замикали до вязниці. — О, небажана надіє! Тисячі вязнів стогнали за кратами, а нарід мовчав і мовчав...

Король горів гнівом. Не знав, що робити, шукав поради. Тоді сказав йому один таке: „Королю, розішли урядовців по краю і кажи позабирати від твоїх підданців останній гріш, останню свитину, а якщо витревають у льояльности, то тоді не мають вартости навіть одної торби січки!"...

Сталося.

І жебракам останній хліб позабирали, а нарід — думаєте, що збунтувався, — куди там!

Скинув тільки останню сорочку і помер з голоду...

Ну і щож далі? — Короля також не стало, а його держави не можу знайти на мапі...

Переклав **Яструбець.**

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КРОМПТОН, Р. АЙ.

Шевченківський концерт.

Заходом Товариства Танцюристів і при співучасти громадянства Кромптону влаштовано дня 12 березня концерт в память 119-ліття народин Тараса Шевченка.

„Од Феловс Гол", де відбувся концерт, був виповнений публикою по береги. Многі стояли, бо не стало місць на сидження.

Обширну програму концерту поміщено в американськім місцевім часописі, який пересилаємо до „Свободи" до передруку.

Підчас концерту зібрано $18.

В. Федорович.

—o—

ТРОЙ, Н. Й.

Свято Ольги Басараб.

Союз Українок, що гуртується при українській прав. церкві св. О. Николая, улаштував свято в память Ольги Басарабової.

В неділю, 12 лютого 1933 р., в українській прав. церкві св. О. Николая місцевий парох о. Качор відправив панахиду й виголосив відповідну проповідь про заслуги, посвяту і мученичу смерть О. Басарабової.

Вечером того самого дня відбувся в церковній гали концерт у память Ольги Басарабової. Вступне слово виголосив о. Л. Качор, а потім пресідателька Анна Юзеньків забрала голос і відчитала програму концерту. Першу точку відспівали членицї С. У. А. „До свіжої могили", музика о. Луки Качора; другу пісню відспівав хор Союза Українок: „Ви жертвою впали". Декламації дуже гарно віддеклямувала М. Бачинська, „Присвята". слова Д. Захарчука; „Поклін", деклямувала К. Мельник, слова Д. Захарчука; „Могила", слова о. Качора, деклямувала Анна Бомба. Відчит відчитала Ксеня Бомба. Олекса Заяць забрав слово й згадав про заслуги Ольги Басараб.

Хор шкільних дітей гарно відспівав кілька пісень. Хор церковний відспівав кілька народніх пісень. Хорами управляв п. Ю. Березинський. Підчас панахиди в церкві зібрано $6.85, а Укр. Гор. Клюб, жіночий, з Водервліт жертвував $5. На концерті зложили по 1 дол.: о. Л. Качор, П. Бойко, А. Пендер, Анна Онишків, Н. Онишків, С. Левкович, П. Роганич, Ю. Березинський. Разом 8 долярів. Дрібними жертвами $11.25. Анна Онишків підчас панахиди жертвувала $1. Разом прийшло $32.10. Розходу було $12. Осталося $20.10.

Члениці ухвалили переслати через Обєднання до краю 10 дол. на боєву акцію, а 10 дол. на політичних вязнів. Збирали підчас панахиди: Софія Ференц й Анна Юзеньків; підчас концерту збирали: А. Керман, М. Заяць, Т. Дзінджерист і Юлія Пашкевич. Свято закінчено співом „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

Анна Юзеньків.

У гостинниці.

— Вейтер, покличте господаря, в моїй зупі є великий шваб.

— Я радо покличу господаря, та гадаю, що він не прийде.

— Чому не прийде?

— Бо він боїться дуже швабів.

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ. (94)

Ту частину Арабів, котра з шейком Ібн Джедом направилася була до Німру, на половину знищили лицарі князя Ґобреда, які все зненацька нападали на Арабів. У шейка лишилася жмінка Арабів, з якими він тепер уже поспішав на північ, щоби вийти з долини Сепульчер. Ібн Джед тепер старався за всяку ціну зберегти дорогоцінности, які він награбував та через які він зробив такий далекий і небезпечний похід зі своїми Арабами.

З заходу їхав джунґлями одинокий лицар. Він був одягнений у свій боєвий стрій і був добре узброєний. Він був змучений, а таксамо його змораний кінь ледви плентався. Він тепер їхав, сам не знаючи того, слідом, яким ішли: Тарзан, Стимбол, Фад та княжна з Німру. То був Блейк, який навіть не знав, на якому шляху він знаходиться. Тепер він їхав ще без пляну, думаючи лиш про те, щоби знову не попасти в руки лицарів Богуна.

Тудиж ішли й кількасот тарзанових Вазирів, які вибралися на підмогу свому володареви. З ними був Цейд та Атея, яких Вазири знайшли в одній дикунській оселі. В лісі вони знайшли одежі двох людей. Цейд рішив, що це все те, що лишилося по його ворогах Фаді та Стимболі. Це його заспокоїло, бо тепер він думав, що позбувся двох ворогів. Він не знав, що сталося після його втечі з табору Ібн Джеда.

Тарзан поспішав слідами Ґвінальди та двох мужчин, які її вели з собою. Тарзан натрапив на сліди їх боротьби, а трохи пізніще він стрінув одну малпу з племени Тояда. Тарзан запитав, чи ця малпа не бачила де білої „її". На це одержав відповідь, що так. Малпа потім показала на південь. „Там Нума", додала малпа й подалася далі своєю дорогою. Тарзан знав, що значить Нума біля безсильної Ґвінальди. Він побіг скорше до неї.
